

ЛІТЕРАТУРА:

1. Смертна кара // Leksika.com.ua: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/10380113/legal/smertna_kara.
2. Права людини в Україні – 2015. Доповіді правозахисних організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.helsinki.org.ua/index.php?id=1117358292>
3. Страта: За що в Україні розстрілювали 20 років тому і чому перестали це робити // 112.ua: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/strata-za-shcho-v-ukraini-rozstriliuvaly-20-rokiv-tomu-i-chomu-perestaly-tse-robyty-356063.html>
4. Пояснювальна записка до проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо впровадження смертної кари як виду покарання за корупційні злочини)» від 24.06.2015 р. // Верховна Рада України. Офіційний веб-портал: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55723

Бобер С.

*магістрант 1 курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ
Баран А. В.*

ПЛАГІАТ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ТА ТЕОРЕТИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ

В умовах сьогодення, в добу інформаційних технологій, різноманітних комунікаційних зв'язків, Інтернету, все більшого поширення набуває явище плагіату. Розвиток інформаційних та комп'ютерних технологій призвів до забезпечення швидкого доступу до інформації, вільного обігу та не захищеності інформації.

Особливого занепокоєння викликає явище поширеного плагіату у науковій діяльності, що призводить до неправомірного присвоєння наукових звань, авторства наукових праць, зменшення кількості наукових винаходів та відкриттів, втрати мотивації до зайняття науковою діяльністю та інші негативних наслідків.

Дослідженню явища плагіату присвяти свої численні праці такі видатні науковці, як Г.О. Сляднева, А.В. Кирилук, Г.О. Ульянова, М.О. Мінц, І.В. Порало, Ю.Л. Булаховська, Ю.Ю. Симонян Ю.Б. Михайловський, Ю.А. Коцюк, І.В. Шостак, Л.А. Лупаренко, Т.Е. Лихачова, П.І. Репешко.

У багатьох джерелах існують різноманітні визначення плагіату. У своїй науковій праці В.В. Побіженко, І.А. Побіженко, зазначають, що плагіат (від латинського *plagiō* – викрадаю) – навмисне присвоєння авторства на чужий здобуток літератури, науки, мистецтва, винахід або раціоналізаторський винахід

(повністю або частково). За такі дії передбачена карна й громадянська відповідальність [1, с. 310].

Відповідно до визначення словника-довідника плагіат – це незголене запоження, відтворення чужого літературного, художнього або наукового твору (чи його частини) під своїм іменем або псевдонімом, не сумісне як з творчою діяльністю, так і з нормами моралі та закону, що охороняє авторське право [2, с. 157].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» визначає плагіат, як оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [3].

На думку В.М. Зуб та М.М. Дем'яненко окремі аспекти цивільно-правового захисту інтелектуальної власності, авторського права і суміжних прав та відповідальність за їхнє порушення, зокрема і за плагіат, визначено зокрема у ст. 41 та ст. 54 Конституції України, ст. 52 згаданого вище Закону, ст. 431 і 432 та інших нормах Цивільного кодексу України, Кримінального кодексу України, ст. 512 Кодексу України про адміністративні правопорушення [4, с. 86], ст. 69 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р., в якій також дається визначення плагіату, щоправда академічного «оприлюднення (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання» [5].

На думку Г.О. Слядневої плагіат проявляється в багатьох формах і він може бути розділений на різновиди, залежно від обсягу привласненого матеріалу (цей принцип розподілення вже став традиційним): повний і частковий плагіат; а також згідно зі ступенем подібності скопійований або спірний текст, копіювання якого не доведено [6, с. 105].

Проте, загалом, залежно від обсягу запозиченого матеріалу, можна виділити три основні види плагіату:

- копіювання чужої роботи з її подальшим оприлюдненням під своїм іменем;
- представлення сукупності власних і запозичених джерел без належного їхнього цитування;
- перефразування чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця [4, с. 88].

В результаті ґрунтовних досліджень Г.О Сляднева виділила ненавмисний плагіат – підсвідомий, а автор як наслідок є вимушеним плагіатором (виражається в «творчому впливі» на автора, його психіку та свідомість), до нього відносяться:

- наслідування – власне авторське перероблення твору;
- стилізація – намагання приблизити твір, створений за конкретним прикладом до певної епохи, стилю;
- випадковий плагіат – до одних і тих самих висновків, рішень і навіть винаходів можуть самостійно прийти різні люди (часто трапляється в науковій літературі);
- «плагіат, що тиражується» – автори найчастіше посилаються на джерело найбільш популярне (видане найбільшим тиражем), при цьому не замислюючись, чи насправді воно є першоджерелом.

Навмисний плагіат – абсолютно свідомий процес повного або часткового присвоєння авторства чужого твору. Завуальований плагіат – використовується в різних видах творчості, коли загальновідомий твір подається як новий, під авторством плагіатора [7, с. 279-281].

Як слушно помічає Ю. А. Коцюк використання чужої ідеї найбільш спірний момент у визначенні плагіату. В українському законодавстві вдалося знайти таке: «Передбачена цим Законом правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі» [3].

Таким чином, запозичення ідеї як такої не є плагіатом, якщо в автора є своя власна форма вираження цієї ідеї. Зрештою, навіть будь-який експеримент, з точки зору статистики, передбачає, що його можна повторити й отримати схожі результати. Проте обставини можуть змінитися і значущими можуть стати фактори, якими раніше було знехтувано. Врахування таких факторів може призвести навіть до нового відкриття. Тому, використання чужої ідеї здається цілком виправданим [8, с. 57].

Надзвичайно загрозливого явища набуває плагіат серед студентів вищих навчальних закладів. Безумовно, це погіршує якість та ефективність освіти, породжує невміння виразити власне бачення на ту чи іншу проблему, знижує рівень ефективності засвоєння знань та набуття практичних умінь та навичок.

Необхідно виділити такі причини використання плагіату студентами у своїх роботах:

- бажання швидко здобути інформацію, докладаючи при цьому якнайменше зусиль;
- відсутність мотивації у навчальному процесі та науковій діяльності;
- вільний доступ до Інтернету, звідки можна здобути необхідну інформацію;
- брак часу на більш ґрунтовне опрацювання заданої теми;
- не забезпечення контролю за використанням плагіату у роботах студентів;
- низька правова свідомість та культура студентів, не бажання здобувати нові знання та розвиватися.

Безумовно, що студент який застосовував плагіат при написанні своїх наукових чи контрольних робіт не зможе стати у майбутньому фахівцем у певній спеціальності, оскільки він не володітиме для цього достатнім рівнем знань та не зможе сам здійснювати нові відкриття.

Отже, плагіат є неправомірним явищем, яке негативно впливає на всі сфери людської діяльності, знижуючи ефективність праці, гальмуючи розвиток всього суспільства, незаконно присвоюючи чужі продукти праці. Науковий плагіат перешкоджає досягненню нових здобутків у науці, здійсненню нових відкриттів та головне гальмує творчий потенціал людства. Оскільки явище плагіату бере свої витoki ще із «студентської лави», то перш за все боротьба з плагіатом повинна відбуватися у сфері освіти. Підвищення правової культури та свідомості громадян дозволить назавжди викоринити плагіат зі всіх сфер життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Побіженко В. В. Плагіат, як чинник зниження якості освіти / В. Побіженко, І. Побіженко // Системи обробки інформації. - 2011. - Вип. 8. - С. 310-313.
2. Інтелектуальна власність: Словник-довідник / За заг. ред. О.Д. Святоцького; у 2-х т. – Т.1. Авторське право і суміжні права / За ред. О.Д. Святоцького, В.С. Дроб'язка. – Уклад.: В.С. Дроб'язко, Р.В. Дроб'язко. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. – 356 с.
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>].
4. Зуб В. М. Плагіат: його різновиди та заходи протидії / В. М. Зуб, М.М.Дем'яненко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. - 2014. - № 4. - С. 86-90.
5. Про вищу освіту : Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>.
6. Сляднева Г.О. Проблеми вдосконалення цивільного законодавства про боротьбу з плагіатом і піратством: матеріали круглого столу (Одеса 25 травня 2013 р.) / Г.О. Сляднева ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Є.О. Харитонова ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2013. – 116 с.
7. Актуальні проблеми права інтелектуальної власності: захист від контрафакції, піратства та плагіату : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., Одеса, 9 жовтня 2012 р. / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Півд. регіон. центр Нац. акад. прав. наук України; [упоряд.: Р.Є. Еннан, Г.О. Ульянова; за заг. ред. О.І. Харитонової]. – О. : [б. в.], 2012. – 373 с.
8. Коцюк Ю. А. Когнітивний дисонанс як інструмент зниження рівня плагіату / Ю. А. Коцюк // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія". Психологія і педагогіка. - 2013. - Вип. 24. - С. 56-61.

Бода Н. Р.

студент II курсу юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: *к.ю.н., доц., доцент кафедри теорії*

та історії держави і права ТНЕУ

Кравчук В. М.

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА В ЙОГО ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаючи психологічну культуру як системоутворюючий компонент особистості юриста-фахівця, можна зазначити, що психологічна культура - це узагальнене інтегральне утворення високого рівня, що містить пов'язані за координаційними й субординаційними принципами такі психологічні властивості людини як: мотиваційні, емоційні, інтелектуальні, комунікативні, рефлексивні, регулятивні та ін. Це дає можливість розглядати психологічну культуру з позицій